

دوبال پرواز

ارتقای مشارکت اولیای دانش‌آموزان در ادارهٔ امور مدرسه

مهدی صداقت‌پیشه
معاون مدرسهٔ راهنمایی شهید صابری، روستای لشتگان سفلی،
شهرستان بندرخمیر، هرمزگان

اشاره

«مشارکت‌های مردمی» یکی از اصطلاحاتی است که امروزه در آموزش و پرورش رایج شده و منظور از آن شیوه‌هایی است که به وسیله آن‌ها مردم با استفاده از توانایی‌های خود، خدمات کمی و کیفی به آموزش و پرورش ارائه می‌دهند. از آنجا که منابع دولتی برای امر مهم آموزش و پرورش محدود و جمعیت جوان کشور رو به افزایش است، ضرورت استفاده از مشارکت‌های مردمی بیش از گذشته احساس می‌شود. متولیان آموزش و پرورش در سطح کلان، بر آن شده‌اند که ضمن نهادینه کردن مشارکت‌های مردمی و برنامه‌ریزی جهت جلب و جذب این مشارکت‌ها، بخشی از نیازمندی‌های آموزشی و پرورشی را تأمین کنند. بدون تردید، این مهم می‌تواند با استفاده از قابلیت‌های گوناگون خانواده‌ها عینیت یابد. تجربه کشورهای موفق در آموزش و پرورش، گواه این مدعا است که مشارکت اولیا در ارائه خدمات آموزشی و پرورشی به مدرسه‌ها، همواره با اثربخشی چشمگیر، ثبات برنامه‌ریزی و موفقیت همراه بوده است. انجمن‌های اولیا و مربیان فصل مشترک همکاری‌های مردم و نظام تعلیم و تربیت کشور محسوب می‌شوند و از این‌رو دارای اهمیت‌اند. به همین دلیل، جلب مشارکت‌های فکری و عملی اولیا و مربیان در زمینه حل و فصل مشکلات و نیز برقراری ارتباط درست و هماهنگی میان انجمن اولیا و مربیان با واحدهای آموزشی کشور، نیازمند شناخت اهداف این انجمن توسط والدین است تا با علاقه‌مندی و انگیزه بیش‌تر در مدارس به هم‌فکری بپردازند.

کلیدواژه‌ها: مشارکت، انجمن اولیا و مربیان، مشارکت‌های مردمی.

اهمیت موضوع

مشارکت واقعی و جدی قشرهای متفاوت مردم در اداره امور جامعه و بیش از هرجا در آموزش و پرورش و در سنگر

مدرسه معنای درست خود را پیدا می‌کند. این مشارکت در صورتی تحقق می‌یابد که بهترین روابط، یعنی حسن تفاهم، اعتماد، همدلی، هم‌اندیشی و صمیمیت میان اولیا و مربیان برقرار باشد.

بنده مدت ۱۳ سال در آموزش و پرورش سابقه خدمت دارم. در این مدت، گاه متأسفانه شاهد بی‌توجهی اولیا نسبت به مشکلات مدرسه بوده‌ام. با این که آن‌ها اکثراً دارای شغل آزاد بوده و از نظر وضع مالی مشکلی نداشتند ولی با آموزشگاه هیچ همکاری نمی‌کردند و می‌گفتند که مشکل مدرسه به آموزش و پرورش مربوط می‌شود و ارتباطی به ما ندارد. با وجود این که هر سال چندین بار جلسه عمومی گذاشته و مشکلات را مطرح می‌کردم، اما هیچ فایده‌ای نداشت. تا این که دو سال قبل تصمیم گرفتم روش کار خود را جهت همکاری اولیا تغییر دهم تا شاید به نتیجه برسم.

روش کار من در مدرسه این بود که هر ماه قبل از برگزاری جلسه انجمن، با مراجعه به منزل دانش‌آموزان و طی نشست صمیمانه، اولیا را از وضعیت تحصیلی و رفتاری فرزندان‌شان آگاه می‌کردم. نقاط ضعف و قوت درسی و رفتاری دانش‌آموزان را با آنان در میان می‌گذاشتم و اولیا هم با کمال رغبت می‌پذیرفتند که سعی کنند تا وضعیت تحصیلی و رفتاری بچه‌ها بهبود یابد. از آنان می‌خواستم هر روز در منزل وضعیت درسی و رفتاری فرزندان‌شان را رسیدگی کنند. این کار واقعاً نتیجه مثبت داشت. در مرحله بعد فعالیت کاری خود برای جلب مشارکت اولیا هر ماه با همکاری آموزش و پرورش یک اردوی تفریحی و یا بازدید از اماکن آموزشی و صنعتی را برای آنان برگزار می‌کردم. در لابه‌لای این فعالیت‌ها به اولیا آرامش می‌دادم تا با مشاهده ضعف درسی یا رفتاری فرزندان‌شان در مدرسه احساساتی نشوند و با رفتار خشن یا بچه‌ها برخورد نکنند. قطعاً چنین حالتی محل برقراری ارتباط مؤثر با مسئولان مدرسه خواهد بود.

بعد از انجام دادن این کارها وقتی با اولیا تماس می‌گرفتم و یا آنان را به جلسه انجمن یا آموزش خانواده دعوت می‌کردم، با آغوش باز می‌پذیرفتند و با شور و نشاط خاصی در جلسات حضور پیدا می‌کردند؛ حتی برای کارهای عمرانی و تجهیزاتی مدرسه نیز به‌نحو مطلوبی همکاری می‌نمودند.

مرحله بعدی کار این بود که طی مراسم باشکوهی با حضور دانش‌آموزان و مسئولان آموزش و پرورش و شوراهای روستا و حتی روحانی روستا از اولیای نمونه و برتر آموزشگاه تقدیر و تشکر به عمل می‌آمد و لوح یادبود و هدایایی نیز به آنان اعطا می‌شد.

انجام این فعالیت‌ها در طول سال تحصیلی واقعاً نتیجه داد و اولیا به نحو شایسته‌ای با مدرسه همکاری و در تمام زمینه‌ها مشارکت همه‌جانبه داشتند.

راهکارها

مهم‌ترین عامل در ایجاد جلب مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش، آگاه کردن مردم از تمام جوانب مشارکت است. برای این منظور، می‌توان به اقدامات زیر دست زد:

- شرکت دادن مردم در جلسات عمومی انجمن اولیا و مربیان.
- ترغیب خانواده‌ها به شرکت مستمر در کلاس‌های آموزش خانواده.
- گسترش تبلیغات رادیو و تلویزیونی در این زمینه.
- استفاده از نقش شوراهای آموزش و پرورش در جهت آگاهی دادن به مردم.
- دعوت از اولیا برای حضور مکرر در مدرسه و پیگیری وضعیت تحصیلی فرزندان خود.
- برپایی نمایشگاهی از حاصل کار دانش‌آموزان و معلمان.
- تجلیل از افراد خیر و معرفی آنان به مردم.
- دعوت از اولیا جهت بازدید از مدرسه‌های موفق.
- تشویق مردم به مطالعه مجلات علمی و تربیتی.

روش‌های پیشنهادی برای جلب مشارکت اولیا

- آگاه ساختن معلمان در مورد توانایی و ظرفیت عظیم اولیا در آموزش و پرورش دانش‌آموزان.
 - آموزش معلمان در جهت تقویت مهارت‌های ارتباطی آنان با اولیا برای شناخت بهتر انتظارات و نیازهای طبقات مختلف اجتماعی.

- ایجاد تغییر و تحول در نحوه تشکیل انجمن اولیا و مربیان در مدرسه.
 - تقویت مهارت‌های آموزشی و پرورشی اولیا.
 - ایجاد تحول در جامعه محلی اطراف مدرسه، بازدید معلمان از خانه دانش‌آموزان پرمسئله، حضور داوطلبان در مدرسه و...

راه‌های گسترش مشارکت اولیا و مربیان

مهم‌ترین انتظارات اولیا از مدیران براساس نتایج به‌دست آمده عبارت‌اند از:
 - حضور همه‌جانبه اولیا و مربیان در تصمیم‌گیری‌های آموزشی و اداره مدرسه.
 - اطلاع‌رسانی دقیق و به‌موقع درباره وضعیت تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان و مسائل و مشکلات مدرسه.
 - قدردانی از فعالیت‌ها و همکاری‌های اولیا در مدرسه.
 - ایجاد فضای لازم برای رشد و شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان.
 - استفاده مناسب از توانایی‌های تخصصی و مهارتی اولیا.
 - برگزاری جلسات مشترک اولیا و مربیان به‌طور مستمر.
 - کیفیت‌بخشی به امر آموزش در مدرسه.

موانع و کاستی‌ها

کاستی‌های جلب مشارکت مردمی را در عوامل ذیل می‌توان یافت:
 - ضعف مدارس در برقراری ارتباط با اولیا و اطلاع‌رسانی صحیح و به‌موقع.
 - ضعف در برنامه‌ریزی و عملکرد یا ناهماهنگی در نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌ها

با توجه به گوناگونی مدارس از نظر آموزشی، اجتماعی و فرهنگی.
 - فعال نبودن دانش‌آموزان در امر مشارکت.
 - فعال نبودن معلمان در امر مشارکت.
 - نبود تبلیغات و آگاه‌سازی برای جلب مردم به مشارکت.

با توجه به این که آموزش و پرورش نتیجه فعالیت‌های سه نهاد عمده خانه، مدرسه و جامعه محسوب می‌شود همکاری این سه نهاد در امور آموزش و پرورش بیش از پیش ضرورت دارد

مشارکت در حد مشارکت مالی یا شرکت در تأسیس مدرسه و جز آن‌ها نمی‌تواند پاسخ‌گوی همه معضلات آموزش و پرورش کشور باشد. آموزش و پرورش گستره‌ای بسیار وسیع دارد و این مسئله ایجاب می‌کند که به مشارکت از ابعاد گوناگون بنگریم.

رابطه خانه و مدرسه همچون رابطه جسم و روح است؛ هیچ کدام بدون دیگری نمی‌تواند به اهداف خود برسد و به قولی، خانه و مدرسه دو بال لازم برای پروازند و بدون دیگری امکان پرواز وجود ندارد. هدف از مشارکت، استحکام بخشیدن به روابط بین خانه و مدرسه و تقویت و توسعه فرهنگ مشارکت و ایجاد فضایی مناسب به‌منظور تبادل افکار، اطلاعات و تجارب اولیا و مربیان با یکدیگر، ارتقای سطح آگاهی آنان و تبیین جایگاه انجمن اولیا و مربیان در نظام تعلیم و تربیت است.

در جهان امروز مشارکت و آموزش از پایه‌های بنیادین توسعه هستند. با توجه به این که آموزش و پرورش نتیجه فعالیت‌های سه نهاد عمده خانه، مدرسه و جامعه محسوب می‌شود، همکاری این سه نهاد در امور آموزش و پرورش بیش از پیش ضرورت دارد. مشارکت در امور آموزش و پرورش ویژه دوره‌های بحرانی کشور و دستگاه آموزش و پرورش نیست، بلکه برای تحقق بهینه آموزش و پرورش نوباوگان کشور، مشارکت گروه‌های اجتماعی گوناگون همواره لازم و ضروری است. امروز اساس پیشرفت و توسعه تفکر گروهی است. تفکر گروهی جز با مشارکت همگان و احاد گوناگون مردم تحقق نمی‌یابد. تفکر گروهی به این معنی است که همه کسانی که می‌توانند در عرصه‌هایی چون کمک فکری، پرداخت مالی، کمک‌های فنی یا عرصه علمی فعالیت کنند، به یاری و همکاری طلبیده شوند.